

**Activiteitenplan Flora- en faunawet
Ommen Oost**

Colofon

Titel: **Activiteitenplan Flora- en faunawet Ommen Oost**

Projectcode: 13-085B

Status: Definitief

Datum: 13 juni 2014

Auteur: Ing. J.G. (Janneke) Lindenholz & ing. M. (Marco) van der Sluis

Eindredactie: Drs. I. (Iwan) Veeman

Opdrachtgever: Gemeente Ommen

EcoGroen Advies BV

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T: 038 423 64 64

I: www.ecogroen.nl

EcoGroen Advies is lid van het Netwerk Groene Bureaus (www.netwerkgroenebureaus.nl), de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en conformeert zich tevens aan de door het netwerk opgestelde gedragscode. EcoGroen Advies heeft tevens van het voormalige Ministerie van EL&I een volledige ontheffing in gevolge artikel 75A van de Flora- en faunawet, voor de inventarisatie van beschermde planten en dieren in Nederland en het bezit en gebruik van diverse vangmiddelen (registratienummer FF/75A/2011/007).

© EcoGroen Advies BV (2014)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Lindenholz, J.G. & M. van der Sluis (2014). Activiteitenplan Flora- en faunawet Ommen Oost. Rapport 13-085B. EcoGroen Advies BV, Zwolle.

Inhoud

Colofon

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding en doel.....	3
1.2	Leeswijzer.....	3
2	A. Projectgegevens.....	4
2.1	Naam van het project.....	4
2.2	Doel van het project.....	4
2.3	Planning van het project.....	4
2.4	Locatie van het project.....	4
3	B. Werkzaamheden.....	6
3.1	Inleiding.....	6
3.2	Activiteit 1: Sloop.....	6
3.3	Activiteit 2: Bouwrijp maken.....	6
3.4	Activiteit 3: Nieuwbouw.....	6
4	C. Onderzoek en alternatieven.....	7
4.1	Aanwezige beschermde soorten.....	7
4.2	Vrijstellingen en gedragscodes.....	8
4.3	Effectbeoordeling vaste voortplantings- of verblijfplaats.....	9
4.4	Effectbeoordeling staat van instandhouding.....	10
4.5	Mitigerende maatregelen.....	11
4.6	Alternatieven en wettelijk belang.....	13
5	D. Ontheffing nodig?.....	14
5.1	Soorten.....	14
5.2	Verbodsbepalingen.....	14
6	Geraadpleegde bronnen.....	15

Bijlagen

Bijlage 1: Plangebied op topografische kaart

Bijlage 2: Verspreidingskaart broedvogels

Bijlage 3: Verspreidingskaart Das

Bijlage 4: Locaties kerkuilkasten

Bijlage 5: Geschikte erven voor kasten Huismus

Bijlage 6: Huisvesting Huismus

Bijlage 7: Inrichtingsschets verbindingszone Das

Bijlage 8: Dwarsdoorsnede verbindingszone Das

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Gemeente Ommen is voornemens om ten oosten van het (huidige) stedelijke gebied van Ommen een nieuwe woonwijk te realiseren. Ten behoeve hiervan worden enkele gebouwen gesloopt. In deze te slopen bebouwing zijn verblijfplaatsen van Huismus en is een roestplaats van Kerkuil aanwezig. Daarnaast vormt het gebied waar de nieuwbouw is gepland onderdeel van het leefgebied van Kerkuil. Van beide broedvogels zijn de nesten jaarrond beschermd in de Flora- en faunawet. Verder is in een houtwal in het plangebied een incidenteel gebruikte burcht van Das aanwezig. Das is een in de Flora- en faunawet zwaar beschermde soort.

Voor het verwijderen van nesten van Huismus, de aantasting van foerageergebied van Kerkuil en het ongeschikt worden van de bijburcht van Das is in deze situatie het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk, omdat hiermee verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet overtreden worden. Voorliggend activiteitenplan heeft als doel te komen tot de benodigde ontheffing van de Flora- en faunawet.

1.2 Leeswijzer

Bij de aanvraag van een ontheffing van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet annex artikel 75A is het verplicht een zogenaamd Activiteitenplan op te stellen. In het Activiteitenplan dient een nadere toelichting te worden gegeven op diverse onderdelen die juridisch of procedureel noodzakelijk zijn voor het beoordelen van de ontheffingsaanvraag. In het voorliggende document is het format gebruikt zoals dit beschikbaar is via de website van het Ministerie van EZ. De onderdelen A t/m D corresponderen respectievelijk met de navolgende hoofdstukken 2 t/m 5.

2 A. Projectgegevens

2.1 Naam van het project

Ontwikkelingen Ommen Oost.

2.2 Doel van het project

Gemeente Ommen is voornemens om ten oosten van het stedelijke gebied van Ommen een nieuwe woonwijk te realiseren (zie ook figuur 2.1 op pagina 5):

- Ommen Oost - 'Boerenerven': maximaal 35 woningen verdeeld over 11 boerenerven;
- Ommen Oost - 'Fase 1': 350 woningen;
- 'Landgoederen': 3 landgoederen met elk 1 woning en eventueel bijgebouwen.

Op het moment van schrijven is alleen van 'Boerenerven' een concept inrichtingsschets beschikbaar. Van de andere twee gebieden is alleen een bestemmingsplankaart beschikbaar waarop staat aangegeven welke percelen een woonbestemming krijgen en welke bestaande erven behouden blijven. Voor het gehele gebied is het uitgangspunt om bij de inrichting zoveel mogelijk bestaande erven en natuurlijke elementen (houtsingels en watergangen) in te passen. Wel is reeds bekend dat op de volgende adressen sloop plaatsvindt: Hessenweg-Oost 1, Otmansweg 1 en Otmansweg 1a. Op laatst genoemd perceel wordt het woonhuis niet gesloopt.

De realisatie van de woonwijk is nodig om aan de woningbehoefte in Ommen te voldoen.

2.3 Planning van het project

Bij het schrijven van dit activiteitenplan is de exacte planning van het project is nog niet bekend. De realisatie van de nieuwe woonwijk betreft een flexibel plan en zal een doorlooptijd van circa 10 jaar hebben. Globaal is de volgende fasering beoogd:

- Sloop bebouwing Hessenweg-Oost 1, Otmansweg 1 en Otmansweg 1a vanaf najaar 2014;
- 'Boerenerven; start in 2014 en ontwikkelt zich met 3 tot 5 woningen per jaar (met een maximum van 35 woningen). De hier te bebouwen gronden zijn deels in eigendom van de gemeente in deels in eigendom van particulieren. De ontwikkeling van de gronden zal dan ook verspreid door de tijd en door verschillende ontwikkelaars worden gerealiseerd (Wissing 2013a);
- 'Ommen Oost fase 1' wordt in 2014 opgestart en ontwikkelt zich met 35 woningen/jaar (met een totaal van 350 woningen). Het tempo van deze ontwikkeling is mede afhankelijk van de toekomstige afnemers (Wissing 2013b);
- 'Landgoederen': er is ruimte voor het realiseren van 3 landgoederen. Het moment van realisatie van deze landgoederen is afhankelijk van de toekomstige afnemers;

Zoals het er nu voor staat is alles gerealiseerd in 2024.

2.4 Locatie van het project

Het plangebied ligt in de gemeente Ommen (Provincie Overijssel), is gelegen ten oosten van het stedelijk gebied van Ommen en wordt grotendeels begrensd door de Harderbergerweg, Arriërveldsweg, Hessenweg Oost, Grensweg en de watergang Galgengraven. De locatie ligt in de kilometerhokken X225/Y506, X226/ Y504, X226/Y505 en X226/Y506 (zie ook bijlage 1).

Figuur 2.1: Ligging van het plangebied en de drie deelgebieden. Bron kaartondergrond: Bing Maps.

3 B. Werkzaamheden

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de werkzaamheden beschreven zoals deze gepland zijn door de initiatiefnemer. De werkzaamheden bestaan uit het bouwrijp maken van het plangebied, het slopen van enkele gebouwen en het bouwen van woningen. Met uitzondering van de sloop, worden de werkzaamheden verspreid over 10 jaar uitgevoerd. In tabel 3.1 en onderstaande paragrafen hier nader op ingegaan.

Tabel 3.1: Activiteiten en (globale) planning van de verschillende werkzaamheden.

	Activiteit	Periode	Hoe wordt de activiteit uitgevoerd?
1	Sloop	1 september 2014 - 1 maart 2015	Zie § 3.2 en 4.5
2	Bouwrijp maken	1 september 2014 - medio 2024	Zie § 3.3 en 4.5
3	Nieuwbouw	1 januari 2015 - december 2024	Zie § 3.4 en 4.5

3.2 Activiteit 1: Sloop

De sloop van de bebouwing vindt plaats in de periode 1 september 2014 tot 1 maart 2015.

3.3 Activiteit 2: Bouwrijp maken

Omdat het inrichten van het plangebied is verspreid over 10 jaar zal ook het bouwrijp maken van het gebied verspreid over deze 10 jaar plaatsvinden. Het bouwrijp maken wordt in september 2014 gestart.

Tijdens het bouwrijp maken wordt eventuele niet te handhaven beplanting verwijderd en worden bouwstraten aangelegd. Verwijderen van beplanting vindt plaats buiten het broedseizoen.

3.4 Activiteit 3: Nieuwbouw

Evenals het bouwrijp maken van het plangebied zal ook de nieuwbouw gefaseerd worden uitgevoerd. 'Boerenerven' ontwikkelt zich met 3 tot 5 woningen per jaar, 'Ommen Oost' ontwikkelt zich met circa 35 woningen per jaar (met een totaal van 350 woningen) en de inrichting van 'Landgoederen' is afhankelijk van de afname.

Het realiseren van de nieuwbouw wordt gestart in januari 2015. Het gehele plan is eind 2024 gerealiseerd.

4 C. Onderzoek en alternatieven

4.1 Aanwezige beschermde soorten

Uit een quickscan natuurtoets in 2009 en een actualiserend en aanvullend ecologisch onderzoek in 2013/2014 door EcoGroen Advies, is gebleken dat in enkele te slopen gebouwen jaarrond beschermde nestplaatsen van Huismus (11 paar) en twee roestplaatsen van Kerkuil (waarvan één voormalige broedplaats) aanwezig zijn. Verder is een incidenteel gebruikte burcht van Das in het plangebied aanwezig en fungeert het plangebied als migratieroute tussen twee dassenterritoria (Lindenholz 2013). Onderstaand wordt nader op deze soorten ingegaan.

Voor Huismus, Kerkuil en Das is het aanvragen van een ontheffing nodig. Voor andere aangetroffen beschermde soorten is het aanvragen van een ontheffing niet nodig:

- Vliegroutes van vleermuizen - deze blijven intact;
- Kleine modderkruiper - eventuele werkzaamheden in leefgebied worden uitgevoerd volgens de gedragscode van de Unie van Waterschappen;
- Wilde gagel - indien standplaats wordt aangetast, wordt gewerkt volgens de gedragscode Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting;
- Overige broedvogels - geen negatief effect of broedbiotoop wordt buiten het broedseizoen verwijderd (Lindenholz 2013).

Huisumus

Op de erven waar sloopwerkzaamheden zijn gepland, zijn in totaal 14 broedparen van Huismus vastgesteld. In de te slopen schuur op het erf van Hessenweg-Oost 1 drie paar, in de te slopen woning op het erf van Otmansweg 1 twee paar en op het erf van Otmansweg 1a zes broedparen in de schuren en drie paar in de te behouden woning (zie ook bijlage 2).

Kerkuil

Tot circa 3 jaar geleden broedde er in de bebouwing aan de Otmansweg 5a een Kerkuil (mondelijke mededeling bewoner). Momenteel huist er een 'eenzame' Kerkuil en fungeert de locatie als (belangrijke en jaarrond beschermde) roestplaats (zie bijlage 2). Het is niet ondenkbaar dat de soort er op termijn weer gaat broeden. Tevens is van dezelfde Kerkuil een incidenteel gebruikte roestplaats aanwezig in een schuur op het erf van Otmansweg 1a. Andere verblijfplaatsen van de soort zijn niet aangetroffen en bij de uilenwerkgroep ook niet bekend in het plangebied (Bouman 2014). Wel is bekend dat op circa 2 kilometer afstand van de roestplaatsen in het plangebied (op het erf van Arriërflierweg 8a) jaarlijks door Kerkuil wordt gebroed in een kerkuilenkast en dat in een kast aan de Doevelsteeg (op ruim 1 kilometer afstand van de roestplaatsen in het plangebied) met enige regelmaat een exemplaar wordt waargenomen (schriftelijke mededeling dhr. H. Bouman).

Een groot deel van het plangebied rondom de roestlocaties vormt foerageergebied (zie ook kader 4.1) voor Kerkuil.

Kader 4.1 Kerkuil

Kerkuilen komen voor in open tot half open landschappen en broeden bij voorkeur op donkere plaatsen zoals schuren, graansilo's ruïnes, torens, et cetera. De grootte van het leefgebied van Kerkuil wordt hoofdzakelijk bepaald door het voedselaanbod. Bij een groot aanbod aan voedsel hebben Kerkuilen voldoende aan een oppervlakte van 40-60 hectare of aan een gebied van 800 - 1500 meter rond de broedplaats. Kerkuilen foerageren vooral langs lijnvormige elementen zoals perceelsranden, houtsingels en bosranden.

Overige broedvogels

Naast Huismus en Kerkuil is uit de omgeving van het plangebied ook het voorkomen bekend van de soorten Buizerd, Havik en Sperwer. Voor deze soorten met jaarrond beschermd nest vormt het plangebied echter geen onmisbaar onderdeel van het foerageergebied. Omdat voor die soorten geen sprake is van een negatief effect en het overtreden van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, is het aanvragen van een ontheffing op de Flora- en faunawet niet nodig.

In het plangebied zijn verder enkele meer algemeen voorkomende broedvogels aanwezig of te verwachten. In de houtwallen, singels en overige bosschages en groenstructuren zijn broedvogels zoals Tjiftjaf, Gaai, Merel, Vink, Houtduif, Turkse tortel, Roodborst, Boomklever, Geelgors, Fitis, Zwartkop, Zwarte kraai en Winterkoning broedindicierend aangetroffen of te verwachten. Daarnaast zijn in een schuur op het erf van Otmansweg 1a meerdere bezette nesten van Boerenzwaluw (RL gevoelig) aangetroffen. Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied, met uitzondering van Kievit, geen weidevogels aangetroffen.

Das

In het plangebied is een incidenteel gebruikte burcht van Das aangetroffen aan de Otmansweg 5 (zie bijlage 3). De burcht is aanwezig in een singel op dit erf. Op basis van de aangetroffen graafsporen, informatie van bewoners en Stichting Das en Vecht wordt ingeschat dat de burcht nog maar maximaal drie jaar in gebruik is en hoogst waarschijnlijk zelfs minder. De burcht vormt naar verwachting geen onderdeel van een bestaand dassenterritorium, omdat bekende kraamburchten hemelsbreed op ruim 1.200 meter afstand liggen in noordelijke (Ommerbosch) en zuidelijke (Vechtdal) richting (Stichting Das en Vecht 2014) met barrières als de Coevorderweg en een sportcomplex in het tussenliggende gebied. Verwacht wordt dan ook dat de burcht alleen periodiek wordt gebruikt, bijvoorbeeld door een volwassen mannetje die tijdelijk niet door de vrouwtjes in de kraamburcht geduld wordt of door een jong mannetje die in het najaar verdreven wordt uit een kraamburcht. Zo zijn tijdens uitgevoerde veldinspecties door Stichting Das en Vecht (eind 2013) en EcoGroen Advies (begin en half 2014) geen recente bewoningsactiviteiten waargenomen, maar wordt wel verwacht dat de burcht in de (na)zomerperiode door Das in gebruik is geweest.

Ook wordt ingeschat dat het plangebied slechts van beperkte waarde is voor Das als foerageergebied: alleen maar als een Das verblijft in de burcht in het plangebied. Tussen de kraamburcht in het Ommerbosch en het plangebied ligt een drukbezocht sportcomplex, waardoor niet verwacht wordt het plangebied als een belangrijk foerageergebied fungeert. Naar verwachting wordt door de Dassen in deze burcht vooral gefoerageerd in de landbouwgebieden ten noorden van het Ommerbosch en de nabijgelegen golfbaan. Dit geldt ook voor de burcht in het Vechtdal: hier ligt de voorheen drukke Coevorderweg tussen de kraamburcht en het plangebied. Naar verwachting wordt hier door Das vooral gefoerageerd in de vochtige graslanden tussen de Vecht en de Coevorderweg.

Kader 4.2 Das

Das heeft een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Van oudsher zijn rivierdalen geschikte gebieden. Ook in meer open terreinen, zoals vochtige heiden komen dassen voor. Belangrijke eisen voor het leefgebied zijn voldoende dekking, weinig verstoring, een groot voedselaanbod en een bodem waar ze goed in kunnen graven. Het foerageergebied van een das omvat circa 30 hectare bij optimale omstandigheden tot circa 400 hectare in marginale biotopen. De dieren gaan apart of samen op voedseltocht, waarbij ze zich vaak twee tot soms wel vier kilometer van de burcht begeven.

4.2 Vrijstellingen en gedragscodes

Zoals reeds genoemd, wordt (indien nodig) voor de soorten Kleine modderkruiper (tabel 2) en Wilde gage (tabel 2) gewerkt volgens een gedragscode. Daarnaast kunnen bij de beoogde plannen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde planten, kleine grondgebonden zoogdieren en amfibieën verloren gaan. Voor de aanwezige of te verwachten tabel 1-soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet.

Voor Huismus, Kerkuil en Das zijn geen vrijstellingen of gedragscodes van toepassing. Voor deze soorten is een ontheffingstraject noodzakelijk.

4.3 Effectbeoordeling vaste voortplantings- of verblijfplaats

Huisumus

Als gevolg van de sloop van de bebouwing verdwijnt broedgelegenheid voor elf paartjes Huisumus.

Ter overbrugging van de perioden tussen het ongeschikt maken van de bestaande bebouwing en het gereed komen van de nieuwbouw worden ruim voldoende mussenvoorzieningen geplaatst die geschikt zijn als broedlocatie (zie ook § 4.5).

Naast de zorgvuldige wijze van slopen (buiten broedperiode van Huisumus), de realisatie van voldoende vervangende verblijfplaatsen in de nieuwbouw en het creëren van voldoende foerageerbiotoop, worden geen aanvullende mitigerende maatregelen noodzakelijk geacht om schade op Huisumus te voorkomen.

Kerkuil

Als gevolg van het slopen van de bijgebouwen op het erf van Otmansweg 1a, verdwijnt een incidenteel gebruikte roestplaats (kast) van Kerkuil. Door deze kast echter te verplaatsen naar een nabij gelegen erf aan de Otmansweg blijft deze kerkuilenkast beschikbaar voor de soort.

Verder is sprake van afname aan het areaal foerageergebied (door bebouwing), waardoor de andere (te behouden, maar belangrijke) roestplaats mogelijk op termijn ongeschikt wordt. De afname aan foerageergebied betreft met name het deel waar 'Ommen Oost fase 1' is gepland. 'Boerenerven' is reeds grotendeels ongeschikt vanwege de daar aanwezige sportvelden en deelgebied 'Landgoederen' zal na realisatie van de 3 landgoederen (kleinschalig landschap) grotendeels geschikt blijven als foerageergebied.

Omgevingscheck

Om na te gaan of in de omgeving van het plangebied alternatief foerageergebied en roest-/nestplaatsen aanwezig zijn, is een omgevingscheck uitgevoerd op basis van nachtelijk uilenonderzoek en inventarisatiegegevens van de lokale vogelwerkgroep (Han Bouman 2014).

Hieruit blijkt dat in het gebied ten oosten van het plangebied een groot aantal (10) onbezette kerkuilenkasten aanwezig is (zie bijlage 4) en ruim voldoende alternatief foerageergebied (zie kader 4.1) voorhanden is om de aanwezige roestplaats te kunnen duurzaam te kunnen 'overnemen'.

Zodoende wordt naast zorgvuldige sloop van de schuur met nestkast het niet nodig geacht om aanvullende mitigerende maatregelen te nemen om schade op Kerkuil te voorkomen.

Overige broedvogels

Bij de realisatie van het plangebied als woonwijk verdwijnt ook broedgelegenheid voor algemene broedvogels. Doordat kap- en sloopwerkzaamheden alleen buiten de broedtijd worden uitgevoerd gaan er echter geen in gebruik zijnde nesten verloren. Na inrichting van het plangebied als woonwijk zal nieuw broedbiotoop ontstaan voor algemene broedvogels.

Das

Als gevolg van de realisatie van de woonwijk verdwijnt een incidenteel gebruikte dassenburcht en daarnaast worden de migratiemogelijkheden voor Das sterk beperkt door de plannen. De burcht blijft weliswaar fysiek behouden (ligt op particulier terrein), maar de burcht zal - door een combinatie van verstoring en verminderde migratie- en foerageermogelijkheden door de nieuwbouw in het omliggende gebied - haar functie verliezen.

Verlies van de dassenburcht leidt niet tot negatieve effecten op de functionele leefomgeving, aangezien in de territoria in het Vechtdal/ Ommerbosch ruim voldoende alternatieve vestigingsplaatsen aanwezig zijn om te kunnen voorzien in de functie als incidenteel gebruikte

burcht. Bovendien zullen ook in de nieuw te ontwikkelen verbingszone mogelijkheden zijn voor Das om vergelijkbare, tijdelijk te gebruiken burchtlocaties te bezetten.

Het verlies van de migratiemogelijkheden speelt naar verwachting pas op de lange termijn, wanneer een belangrijk deel van het plangebied bebouwd wordt. Doordat op korte termijn mitigerende maatregelen getroffen worden (aanleg verbingszone langs de Arriërveldsweg), komt de functionele leefomgeving niet in gevaar.

Kader 4.3 Asbestverontreiniging en burcht Das

In de bosstrook waarin de incidenteel gebruikte dassenburcht aanwezig is, is eind 2013 bodemonderzoek uitgevoerd in het kader van de ontwikkeling van woonwijk Ommen Oost (Nijenkamp & Voogt 2014). Tijdens dit bodemonderzoek is vastgesteld dat in een gedeelte van de bosstrook sprake is van ernstige bodemverontreiniging met asbest. Gemeente Ommen is voornemens de betreffende locatie met spoed te saneren (bij het schrijven van dit document is het moment van sanering nog niet bekend).

De betreffende verontreiniging ligt op een afstand van circa 25 meter ten zuiden van de dassenburcht. De gemeente is voornemens de locatie zodanig te saneren dat de grote bomen kunnen blijven staan en de alleen de lage vegetatie, struiken en kleine bomen worden verwijderd. Het grootste deel van de bosstrook (daar waar geen sanering nodig is) zal blijven gehandhaafd. Het gedeelte ter plaatse van de sanering zal op termijn ook weer begroeid raken. Omdat de burcht incidenteel wordt gebruikt, en het oppervlakte waar de saneringswerkzaamheden worden uitgevoerd beperkt is, wordt verwacht dat de saneringswerkzaamheden geen negatieve effecten heeft op de functionele leefomgeving van Das. Er zal hooguit tijdelijk verstoring optreden.

4.4 Effectbeoordeling staat van instandhouding

Huismus

De achteruitgang van Huismus, waarvan de afgelopen decennia sprake was, blijkt te zijn gestopt. Hoewel het nog te vroeg is om te spreken van herstel, laat de soort in stedelijk gebied zelfs een lichte toename zien¹.

Ten behoeve van de voorgenomen plannen verdwijnen op drie erven broedlocaties van Huismus. Uit de inventarisatie blijkt dat nabijgelegen erven (die niet onderhevig zijn aan de beoogde plannen) eveneens geschikt zijn als broedlocaties voor Huismus. Door het nemen van mitigerende maatregelen (zie §4.5), zal van een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de soort geen sprake zijn.

Kerkuil

Kerkuil is een schaarse broedvogel in Nederland (bron: Sovon). In het buitengebied van Ommen is de soort schaars aanwezig als broedvogel (Bouman 2014 en waarneming.nl). Het plangebied zelf vormt een klein onderdeel van een groter gebied dat geschikt is als leefgebied voor Kerkuil. Hoewel in het plangebied foerageergebied verdwijnt en daardoor op termijn mogelijk een belangrijke roestplaats ongeschikt wordt, komt de gunstige staat van instandhouding van deze soort op lokaal niveau niet in het geding door de voorgenomen plannen. In de nabije omgeving van het plangebied zijn namelijk vrije territoria met nestkasten en is voldoende geschikt alternatief foerageergebied aanwezig. Bovendien zal de kast in het te slopen pand (Otmansweg 1a) worden verplaatst om de beschikbaarheid van een verblijfplaats in het plangebied te garanderen.

Overige broedvogels

Doordat vogels die als gevolg van dit project (tijdelijk) niet langer in het plangebied kunnen broeden gemakkelijk een andere plek kunnen vinden en het gebied op termijn weer geschikt wordt als broedgebied, heeft het project geen effecten op de staat van instandhouding van algemene vogels.

¹ http://www.vogelbescherming.nl/actueel/nieuws/nieuwsbericht/q/ne_id/1063

Das

Das is de afgelopen jaren landelijk sterk in aantal toegenomen met naar schatting 1.200 Dassen in 1980 en ongeveer 5.000 Dassen in 2011. De toename is ook te zien in en rondom het plangebied, aangezien één van de meest dichtbij gelegen kraamburchten in het Ommerbosch pas sinds 6 à 7 jaar bestaat. Door het treffen van mitigerende maatregelen (zie §4.5) kunnen alle functies gehandhaafd blijven die het plangebied en omliggende gebied voor Das hebben. Daardoor wordt niet verwacht dat de gunstige staat van instandhouding van Das in gevaar komt als gevolg van de plannen.

4.5 Mitigerende maatregelen

In voorgaande paragrafen is gebleken dat negatieve effecten te verwachten zijn op Huismus, Kerkuil, overige broedvogels en Das. Onderstaand wordt beschreven welke mitigerende maatregelen worden genomen. De beschreven mitigerende maatregelen zijn grotendeels gebaseerd op de door Dienst Regelingen uitgegeven soortenstandaards van Huismus, Kerkuil en Das en recent verleende ontheffingen Flora- en faunawet en aangepast op deze specifieke situatie. In overleg met Gemeente Ommen en de lokale vogelwerkgroep en onder begeleiding van EcoGroen Advies worden maatregelen genomen om schadelijke effecten op beschermde soorten te minimaliseren.

Huisumus

- In de te slopen bebouwing zijn 11 broedlocaties aangetroffen, wat betekent dat - conform de soortenstandaard - 22 tijdelijke verblijfplaatsen gerealiseerd moeten worden (twee vervangende verblijfplaatsen per verblijfplaats die verloren is gegaan). De meest praktische methode is het ophangen van zogeheten mussenstraten (kasten voor elk 3 paar Huisumus, zie ook bijlage 5). Deze kasten worden minimaal 3 maanden voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden geplaatst, zodat deze functioneel zijn op het moment dat met de sloop gestart wordt. Deze tijdelijke verblijfplaatsen dienen in stand te worden gehouden totdat de permanente verblijfplaatsen zijn opgeleverd en in gebruik zijn genomen;
- De vervangende verblijven worden in de directe omgeving (in de regel binnen 200 meter, bij uitzondering 500 meter) van de oorspronkelijke verblijfplaatsen geplaatst, buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden en op een locatie met voldoende foerageergelegenheid. Deze verblijfplaatsen worden zoveel mogelijk geplaatst op een noord of oost expositie of in de schaduw van bijvoorbeeld een dakgoot. Op de kaart in bijlage 5 zijn enkele erven aangegeven die geschikt zijn om de kasten te plaatsen;
- Bij de planning van de sloopwerkzaamheden wordt rekening gehouden met de seizoensactiviteit van Huisumus om zo verstoring in de meest kwetsbare periode (voortplanting) te voorkomen. Het ongeschikt maken van de betreffende woonblokken zal worden uitgevoerd in de periode begin september t/m eind februari;
- (Een deel van) de nieuwbouw wordt voor Huisumus permanent geschikt gemaakt door nestruimte aan te bieden voor minimaal 22 broedparen. In bijlage 6 zijn hiervoor enkele opties opgenomen;
- Ter plaatse van de permanente nieuwe verblijfplaatsen van Huisumus wordt voldoende dekking gerealiseerd, welke naast schuilmogelijkheden voor voldoende voedsel (continu) zal zorgen. Dit zal worden gerealiseerd in de aanleg van heggen, klimop, struiken en bomen;
- Bovenstaande maatregelen worden uitgevoerd onder toezicht van een deskundige op het gebied van Huisumus.

Kerkuil

Voor Kerkuil is het in deze situatie niet nodig vervangende verblijfplaatsen of leefgebieden te realiseren. Wel dient de kerkuilenkast op het erf van Otmansweg 1a voorafgaand aan de sloop te worden verplaatst naar een geschikte locatie in de directe omgeving. Het verplaatsen van deze kast wordt uitgevoerd op het moment dat deze niet in gebruik is als broedlocatie en onbezet is (meest geschikte periode is december-januari). Indien nodig kan de kast enkele weken voor het verplaatsen (tijdelijk) ongeschikt gemaakt worden door het dak van de kast te verwijderen (hierdoor komt licht in de kast en wordt deze onaantrekkelijk). Daarnaast worden

deze maatregelen uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van Kerkuil.

Overige broedvogels

Naast bovengenoemde soorten dient ook rekening gehouden te worden met overige aanwezige broedvogels. Door sloop- en kapwerkzaamheden alleen buiten de broedtijd uit te voeren, gaan geen in gebruik zijnde nesten verloren.

- Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot half juli en voor een enkele soort - zoals Houtduif - tot in november. De werkzaamheden mogen alleen doorlopen tot of beginnen in het broedseizoen wanneer vooraf zeker is gesteld dat broedvogels ontbreken binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Dit kan middels een eenvoudige inspectie vooraf worden bepaald;
- Wanneer gedurende het broedseizoen tijdelijk geen werkzaamheden uitgevoerd worden, wordt voorkomen dat zich gedurende die periode alsnog vogels vestigen in het gebied. Zo worden geen takkenhopen of ruigtes gerealiseerd;
- In de eindsituatie zorgt nieuw aangeplant groen voor voldoende nieuw broedbiotoop voor algemene vogelsoorten.

Das

Voor Das wordt onderscheid gemaakt tussen de mitigerende maatregelen die nodig zijn om voor het onaantrekkelijk/ ontoegankelijk maken van de Dassenburcht en maatregelen om de migratiemogelijkheden voor Das te kunnen behouden.

Onaantrekkelijk/ ontoegankelijk maken Dassenburcht

- Om te voorkomen dat de burcht kan uitgroeien tot een frequenter gebruikte burcht, dient er op korte termijn voor gezorgd te worden dat de burchtlocatie onaantrekkelijk wordt gemaakt voor Das. Door het opsnoeien van de singel met daarin de burcht verdwijnt de dekking die voor Das van belang is. Eveneens zal de bosstrook door de saneringswerkzaamheden onaantrekkelijker worden voor Das (zie ook kader 4.2);
- Daarnaast zal rondom een deel van de bosstrook² (daar waar de burcht zich daadwerkelijk bevindt en waar Das zich eventueel nog zou kunnen vestigen) een tijdelijk Dassenraster worden geplaatst met alleen een opening middels een dassenpoort (terugkeervoorziening). Hierdoor kunnen Dassen het gebied wel uit, maar niet meer in.

Aanleg verbindingzone Das

- Speciaal voor Das wordt een verbindingzone gerealiseerd langs de Arriërveldsweg/ Brinkweg. De zone bestaat uit een 12,5 meter (ter hoogte van Boerenerven) tot 15 á 20 meter brede zone (rest gebied) die qua inrichting afgestemd wordt op de eisen van Das (zie voor ligging bijlage 7). De verbindingzone wordt binnen het bestemmingsplan vastgelegd als groengebied;
- De zone bestaat gezien vanaf Arriërveldsweg/ Brinkweg uit een wat hoger gelegen bestaande bosstrook (met lokaal aanplant) die ook geschikt is voor een eventuele burchtlocatie/ vluchtpijp, een ondiepe greppel waardoor Das zich kan verplaatsen en een zone met dicht struweel bestaande uit Braam, Meidoorn, Sleedoorn en Hondstroos aan de zijde van de woonwijk die mensen/ dieren (honden) weert (zie bijlage 8 voor dwarsdoorsnede);
- Het moment waarop de verbindingzone wordt ingericht is nog niet bekend, maar zal vermoedelijk gelijk oplopen met de eerste werkzaamheden om terreindelen bouwrijp te maken. Wel zal de betreffende strook vooruitlopend in 2014/2015 al worden uitgerasterd en niet meer worden gemaaid om natuurlijke struweelvorming op gang te krijgen (bijvoorbeeld ontwikkeling van bramenstruweel). Wanneer voorafgaand aan de inrichting van de zone blijkt dat, dat de struweelvorming nog onvoldoende is, dan zullen struweel (Meidoorn, Hondstroos en Sleedoorn) worden aangeplant;
- Medegebruik van de verbindingzone door mensen/ huisdieren wordt ontmoedigd door passende maatregelen te nemen (bijvoorbeeld de ontwikkeling/ aanplant van dicht struweel of het plaatsen van een raster tussen de woonwijk en de verbindingzone);
- Ter hoogte van de kruisende wegen (Arriërflietweg en Arriërveldsweg (t.h.v. Brinkweg/ Otmansweg in oostelijke richting)) worden faunapassages met geleidend raster in de verbindingzone aangelegd (zie bijlage 7). Indien op termijn nieuwe doorgaande wegen

² Dit betreft de volle breedte van de bosstrook en vanaf de noordzijde tot het werkgebied van de saneringswerkzaamheden (dit is vanaf de noordzijde van de bosstrook tot circa 35 meter zuidwaarts).

gerealiseerd dienen te worden vanaf de woonwijk/ sportpark door de beoogde verbindingzone, dan worden ook hier faunapassages en begeleidende rasters aangebracht.

4.6 Alternatieven en wettelijk belang

Provincie Overijssel heeft met de gemeente Ommen prestatieafspraken gemaakt over het woningbouwprogramma in de periode 2010-2015 in de gemeente Ommen. Hierin wordt gesproken over de realisatie van circa 400 woningen met als speciaal doel: de goedkopere sector, vooral voor starters, ouderen en mensen met een beperking. In het Coalitieprogramma 2010-2014 wordt gezegd dat voor deze woningen nadrukkelijk zal worden gekeken naar Ommen Oost en het buitengebied.

Voor jonge starters zijn er op dit moment vrijwel geen woningen beschikbaar. De komende jaren lijken hiervoor uitsluitend in Ommen Oost mogelijkheden te bestaan. Die bouwlocatie is vooral bedoeld voor de huisvesting van starters. Voor hen worden daar relatief veel huur- en koopwoningen gebouwd (Vos 2011). Daarnaast is nieuwbouw nodig om aan de woningbehoefte in Ommen te voldoen.

In het Gemeentelijk Omgevingsplan Ommen (Ommen 2013) en de bestemmingsplannen voor het gebied (Wissing 2013a en Wissing 2013b), is nadere uitwerking gegeven aan de inrichting van Ommen Oost.

De enige alternatieve uitbreidingslocaties voor Ommen zijn in theorie de aangrenzende natuurgebieden. Aan de noordzijde bevindt zich een bosgebied (Ecologische Hoofdstructuur), aan de zuidzijde bevindt zich Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied. Deze gebieden gezien hun wettelijke bescherming en aanwezige natuurwaarden echter geen reële alternatieven. Dan blijft eventueel over het gebied aan de westzijde van Ommen. Het hier resterende gebied bevindt zich aan de andere zijde van het Ommerkanaal en is enerzijds te klein van oppervlakte om aan de woningvraag te voldoen en anderzijds is het gebied te laag gelegen/nat en komt derhalve eerder in aanmerking als waterbergingsgebied'.

In juridische context wordt de ontheffing aangevraagd in het kader van het in de wet bedoelde belang j; 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

Omdat in voorliggende situatie de functionaliteit van de leefomgeving kan worden gegarandeerd leent deze situatie zich voor het verlenen van ontheffing onder de bepalingen binnen de Flora- en faunawet. Er wordt niet toegekomen aan overtreding van de bepalingen uit de Vogelrichtlijn. De ontheffing voor Huismus, Kerkuil en Das wordt daardoor binnen de kaders van de Flora- en faunawet aangevraagd voor ruimtelijke ingrepen (belang j).

5 D. Ontheffing nodig?

5.1 Soorten

Voor Kerkuil, Huismus en Das is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk.

5.2 Verbodsbepalingen

De ontheffing wordt aangevraagd voor het verbodsartikel 11 uit de Flora- en faunawet:

Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

6 Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Bouman H. (2014). Informatie broedlocaties/ nestkastlocaties uilen en roofvogels omgeving woningbouwgebied Ommen Oost.

CDA, VVD, ChristenUnie en D66 Ommen (2010). In het belang van Ommen! Kiezen voor kwaliteit & stabiliteit : ontwikkelen en versterken. Coalitieprogramma 2010-2014. CDA, VVD, ChristenUnie en D66 Ommen, mei 2010.

Lindenholz J.G. (2009). 'Quickscan natuurtoets ontwikkelingen Ommen Oost'; Inventarisatie, beoordeling en advies tegen het licht van de vigerende natuurwetgeving. Rapport 09-097. EcoGroen Advies, Zwolle.

Lindenholz J.G. & A. Alberts (2014). Ecologisch onderzoek Ommen Oost. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en –beleid. Rapport 13-085. EcoGroen Advies BV, Zwolle.

Ministerie van EL&I (2011). Soortenstandaard Huismus – *Passer domesticus*. Dienst Regelingen.

Ministerie van EZ (2012a). Soortenstandaard Kerkuil *Tyto alba*. Dienst Regelingen.

Ministerie van EZ (2012b). Soortenstandaard Das - *Meles meles*. Dienst Regelingen.

Nijkamp T. & A. Voogt (2014). Bodemonderzoek plangebied Ommen Oost - Noordzijde Otmansweg. Projectnummer 1219308. Tauw bv, Deventer.

Ommen (2013). Gemeentelijk Omgevingsplan Ommen "Aan de slag met uw omgeving!". Versie 17 januari 2013. Gemeente Ommen.

Overijssel (2012). Prestatieafspraken Wonen gemeente Ommen 2010 tot 2015, Midterm-review 2012. Provincie Overijssel.

Stichting Das en Vecht (2014). Verspreidingsgegevens Das rond woningbouwgebied Ommen Oost.

Vos W. (2011). Woonplan 2011-2014; vergrijzing en duurzaamheid als kans. Gemeente Ommen. Versie oktober 2011.

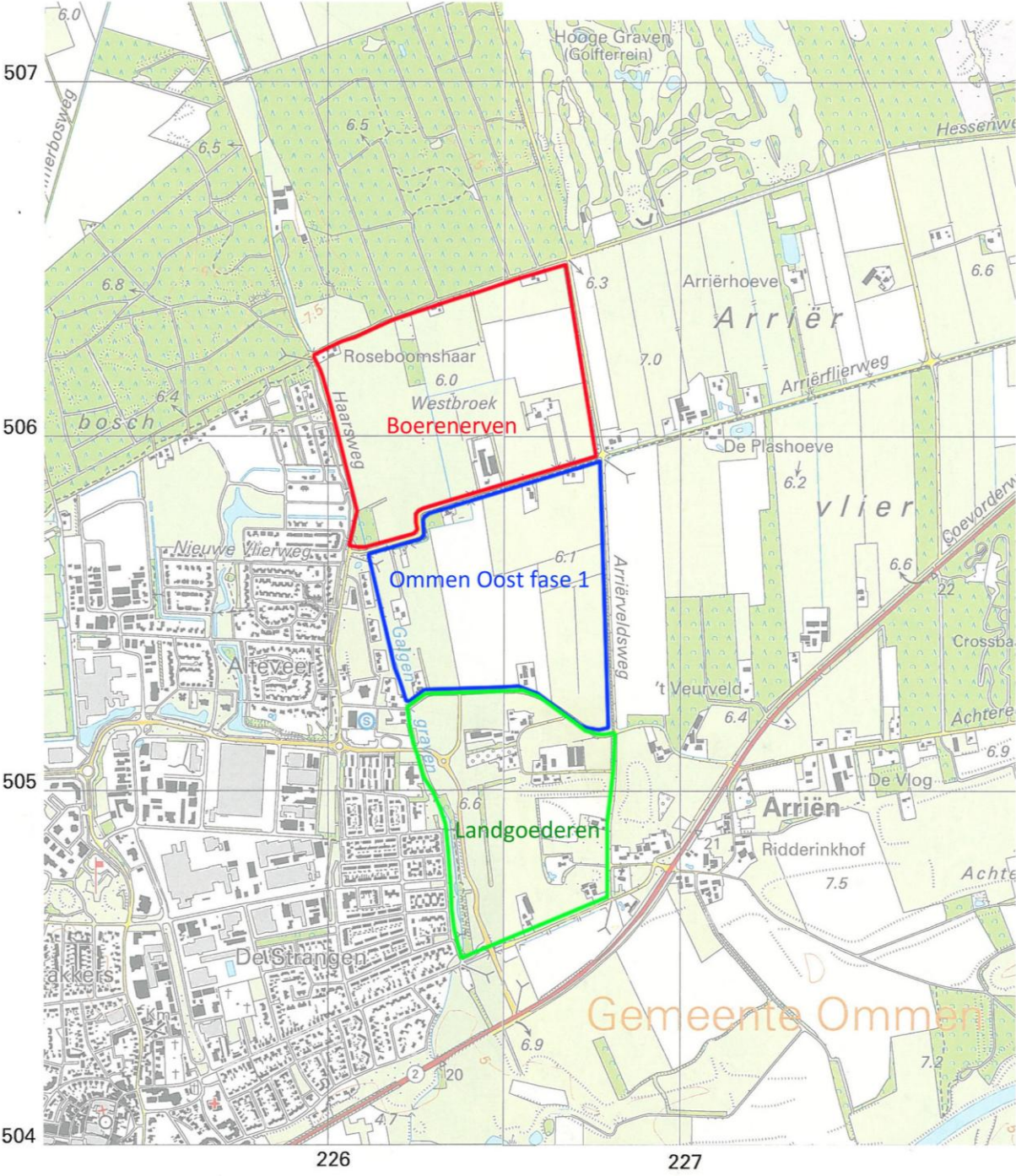
Wissing (2013a). Bestemmingsplan Boerenerven Ommen Oost. Voorontwerp oktober 2013. Wissing, Barendrecht.

Wissing (2013b). Bestemmingsplan Ommen Oost. Voorontwerp november 2013. Wissing, Barendrecht.

Bijlagen

Bijlage 1: Plangebied op topografische kaart

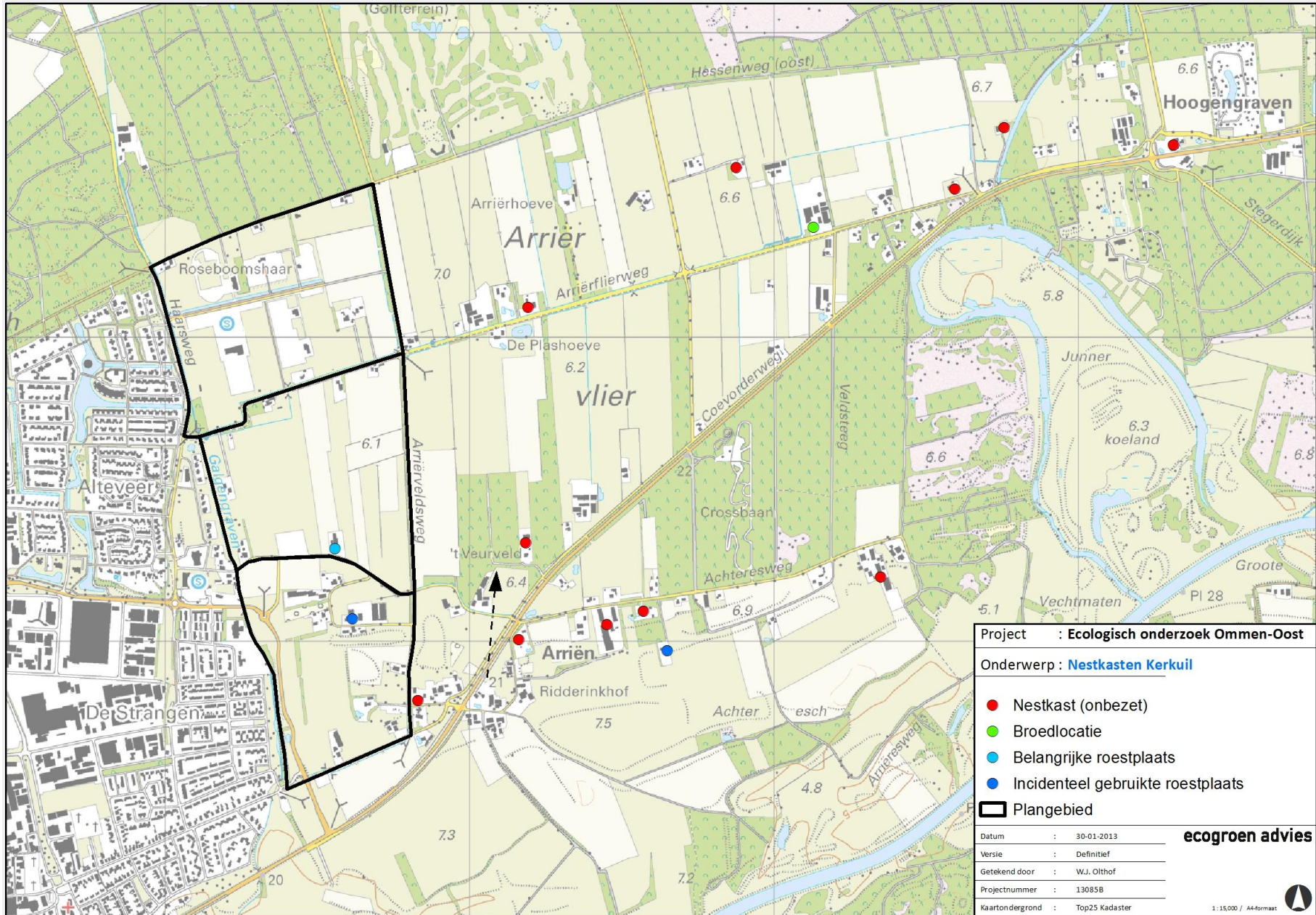
Bijlage 2: Verspreidingskaart broedvogels

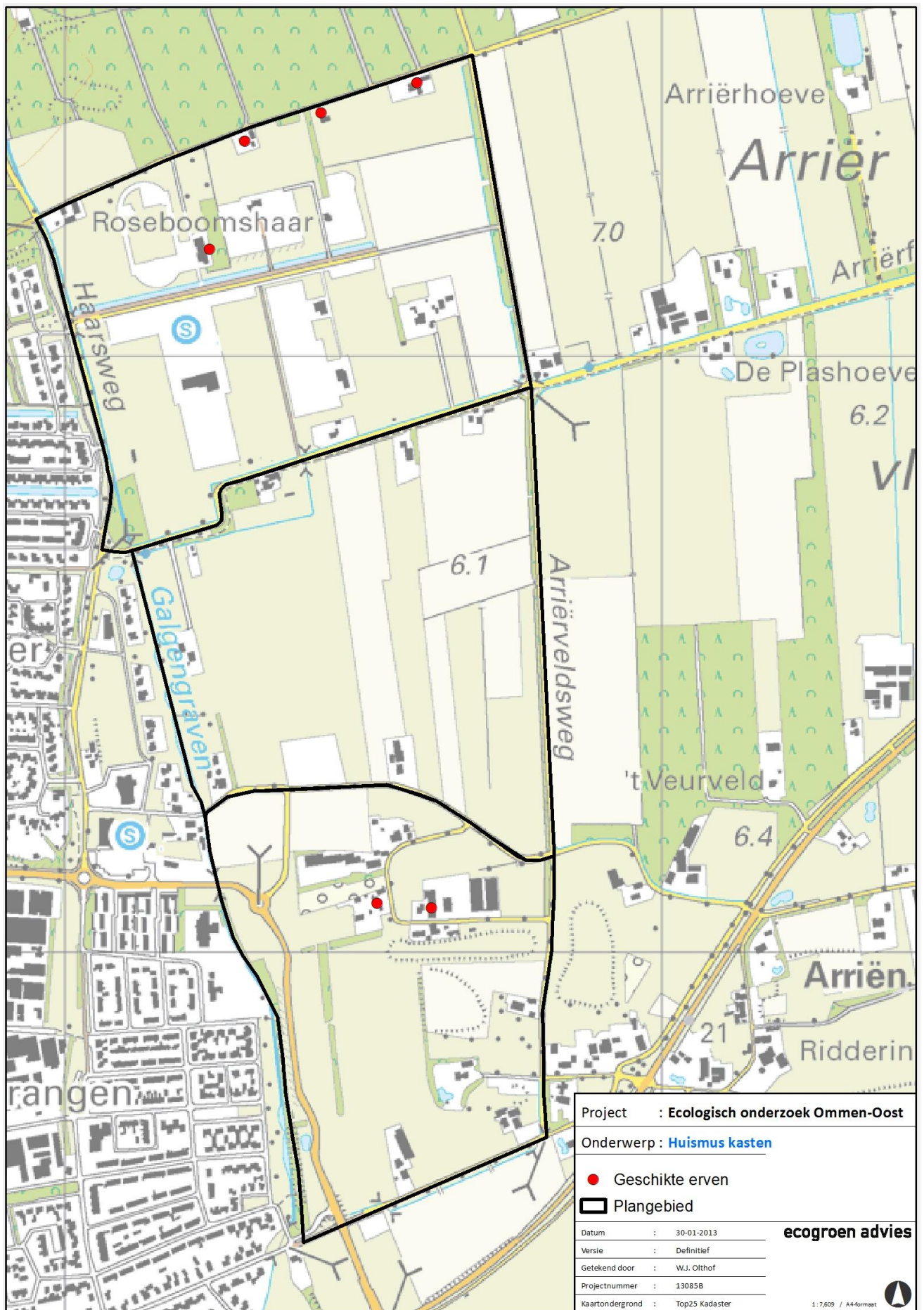
Bijlage 3: Verspreidingskaart Das

Bijlage 4: Locaties kerkuilkasten

Bijlage 5: Geschikte erven voor kasten Huismus

Bijlage 6: Huisvesting Huismus

De achteruitgang van Huismus, waarvan de afgelopen decennia sprake was, lijkt te zijn gestopt. Hoewel het nog te vroeg is om te spreken van herstel, laat de soort in stedelijk gebied zelfs een lichte toename zien (http://www.vogelbescherming.nl/actueel/nieuws/nieuwsbericht/q/ne_id/1063). Wat niet wegneemt dat het van belang blijft huisvesting en leefgebied voor de soort te creëren. Hieronder zijn de drie belangrijkste mogelijkheden beschreven om nestgelegenheid voor Huismus te creëren. Tevens is een beschrijving gegeven voor het stimuleren van de voedselvoorziening van Huismus.

Huismussenpannen

Het bedrijf Waveka verkoopt speciale Huismussendakpannen en grote dakpanfabrikanten als Lafarge en Koramic kunnen door hen gemaakte dakpantypen op verzoek uitvoeren in een nestpan-variant voor Huismussen (ronde opening), hoewel dit niet voor alle typen kan.

Figuur 1: Mussendakpan (waveka.nl)

Vogelvide

De Vogelvide biedt Huismussen een veilige nestplek onder dakpannen. Het product kan worden aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak, ter hoogte van de dakvoet. Simpel gezegd is het een prefab nestkast die over de gehele breedte van het dak kan worden aangebracht. De Vogelvide voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit. De Vogelvide kent een aantal geïntegreerde functies zoals:

- past onder vrijwel alle soorten pannen en alle soorten pannendaken;
- waarborgt een goede ventilatie van het dak;
- voorkomt dat vogels verder onder de pannen kruipen, zodat vervuiling wordt tegengegaan;
- duurzaam en eenvoudig, zowel in de professionele bouwwereld als door particulieren toe te passen.

Figuur 2: Vogelvide (vogelbescherming.nl)

Voor meer informatie wordt verwezen naar de website van de Vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl) en Monier (www.monier.nl).

Mussenkasten en mussenflats

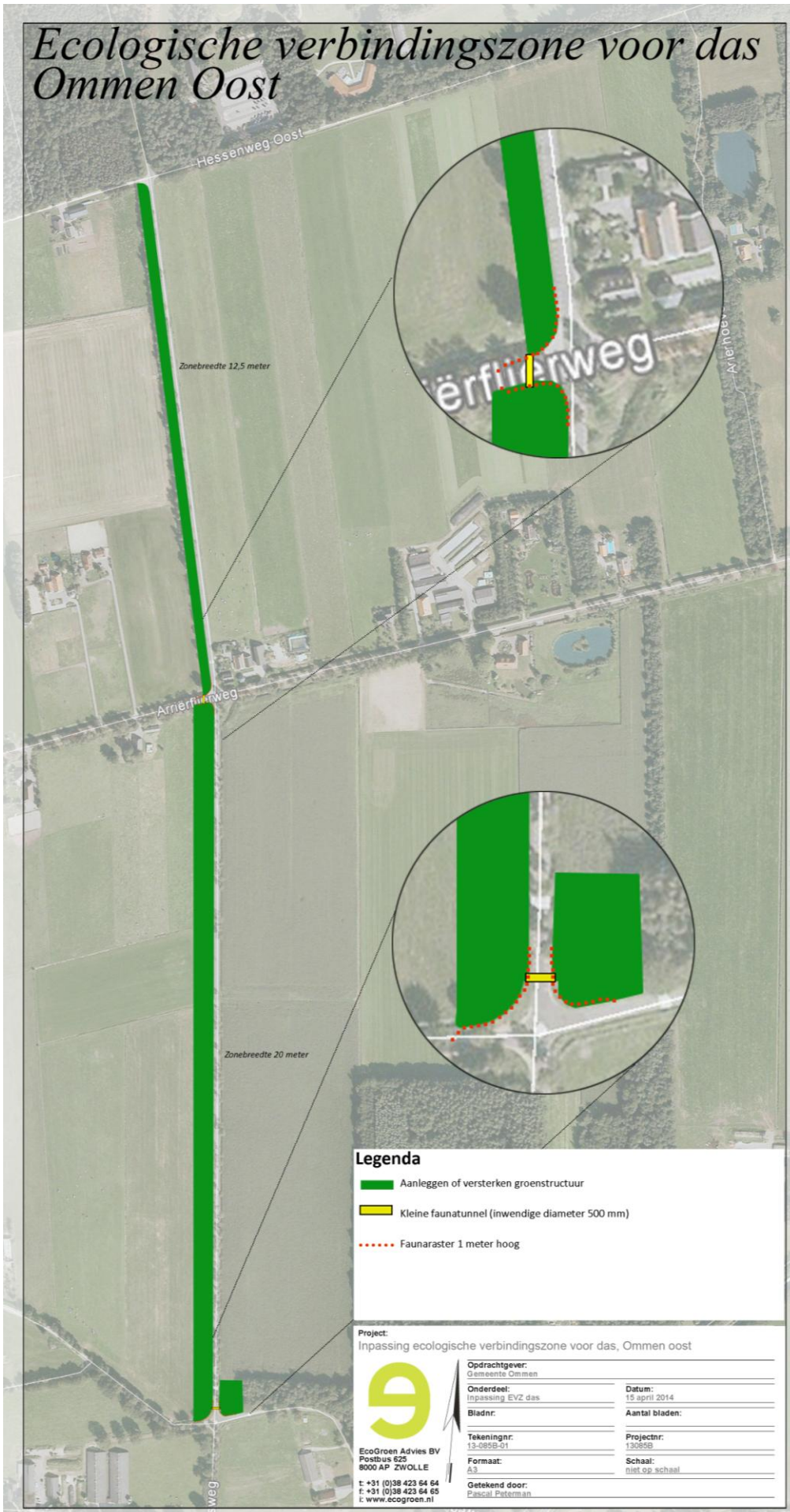
Deze houten of betonplex nestkasten zijn kant en klaar te koop, maar zijn ook eenvoudig zelf te (laten) maken. Ze zijn erg geschikt om onder oversteken en dakgoten te plaatsen. Ondanks het gebruik van duurzame materialen hebben deze kasten een beperkte levensduur en daarom verdient de vogelvide de voorkeur. Nestkasten worden onder andere geleverd door Vivara. Ze zijn in alle kleuren te verven.

Adressen voor nadere informatie: www.waveka.nl en www.vivara.nl

Stimuleren voedselvoorziening Huismus

Om ervoor te zorgen dat de omgeving een zo goed mogelijke voedselopbrengst voor Huismussen oplevert wordt geadviseerd om een zo soortenrijk mogelijke vegetatie te ontwikkelen. Elke plantensoort heeft een beperkte bloeitijd en trekt dan allerlei insecten. Als er gedurende langere tijd (Huisumus kan jongen hebben tussen begin april en half september) verschillende planten in bloei zijn zullen ook langere tijd allerlei insecten beschikbaar zijn. Daarnaast zijn struiken, heggen en klimop van belang om jaarrond beschutting te bieden.

Bijlage 7: Inrichtingsschets verbindingszone Das

Bijlage 8: Dwarsdoorsnede verbindingzone Das

